

Stjerneblomstens pædagogiske grundlag

Indledning

Stjerneblomstens pædagogik bygger på Rudolf Steiners impuls og menneskesyn. Det betyder at vi arbejder ud fra, at barnet er født med en åndelig kerne som skal næres, så barnet udvikler sig til det unikke menneske det er, som kender og tror på sig selv og sin mulighed for at virke i verden.

Rudolf Steiner og pædagogikken

Rudolf Steiner (1861 - 1925), videnskabsmand og filosof født i Østrig, har givet de grundlæggende impulser til Rudolf Steiner pædagogik eller Waldorfpædagogik, som det også kaldes særligt i andre lande.

Rudolf Steiner havde et akademisk udgangspunkt i naturvidenskab og erkendelsesteori. Derudover havde han en evne til at fornemme og beskrive oversanselige fænomener, som førte til et virke som åndsforsker. Han udgav ca. 20 bøger og holdt over 6000 foredrag, hvor han beskrev mennesket, naturen og verden som både har et naturvidenskabeligt og et åndeligt indhold. Han gav anvisninger til, hvordan andre gennem meditation og skoling kan nå til samme åndsvidenskabelige erkendelser.

I 1907 skitserer Rudolf Steiner for første gang sine tanker om, hvordan barnet skal opdrages ud fra et spirituelt menneskebillede. Dette menneskebillede beskriver mennesket som en fysisk eksistens, der er en materiel manifestation af nogle åndelige kvaliteter, som virker skabende ind i det fysiske, og kun kan erkendes eller skues åndeligt. Rudolf Steiner beskriver, at der i alle mennesker har en åndelig kerne, som har en eksistens gennem flere liv (reinkarnation). Og at hvert menneske har en overordnet udviklingsvej (karma), som virker som en rød tråd gennem hele livet. Dette spirituelle menneskebillede danner udgangspunkt for Rudolf Steiners pædagogik.

Rudolf Steiners tanker er blevet grebet af forældre og pædagoger, som har forsøgt sig med at udfolde pædagogikken i en hverdag med børn i alle aldre og udviklingstrin. Gennem denne praksis er der opstået en pædagogisk tradition og faglighed, som ligger til grund for uddannelse af Rudolf Steiner pædagoger og for hverdagen i et Rudolf Steiner dagtilbud.

Det lille barn

I Rudolf Steiner pædagogikken ser vi det lille barn som stærkt sansende, nysgerrigt og fantasifuldt. Ethvert barn skal behandles som et unikt individ, der udvikler sig i sit eget tempo, således at barnets individuelle indre folder sig ud gennem opvæksten.

Pædagogikken bygger på den iagttagelse, at barnet frem til 7-årsalderen lærer gennem efterligning. De voksnes opgave er derfor at være efterlignelsesværdige i alt, hvad de gør. Voksne skal tilstræbe at være autentiske og engagerede, ikke blot i kontakten til børnene, men også i deres forhold til ting og handlinger. Når der bages brød, så æltes dejen på et bord og der formes boller, så børnene kan følge med, deltage og efterligne arbejdet med at bage i deres leg.

Vi lægger vægt på, at barnet er i en dannelsesproces, som vi skal have respekt for, når vi skaber rammerne omkring det. Barnet vil og kan selv række ud efter verden. Dette understøtter vi så vidt muligt ved at lede barnets opmærksomhed hen på det, det gerne må og anviser muligheder frem for begrænsninger. Vi taler dermed til barnets vilje. Barnet lærer gennem sine sanser, hvor det smager, lugter, lytter, mærker og føler på sine omgivelser, og får derved en inderlig erfaring med alt omkring sig. Barnet øver sig i alle vågne timer på at lære at mestre bevægelse, sprog og tænkning, som danner grundlag for al senere læring.

Barnet har brug for at være i et stimulerende miljø, formet af indsigtfulde voksne mennesker, der bestræber sig på at være værdifulde og tydelige forbilleder. Vi støtter barnet i at mestre egen kunnen såvel inde som ude. Vores legetøj er enkelt udformet og tager afsæt i at træne/understøtte deres fantasi/forestillingsevne. Hverdagen er fyldt med sanglege og eventyr. I haven er der rig mulighed for at opleve de fire elementer ild, jord, vand, og luft samt årstidernes skiftten. Med bl.a. disse elementer, tilstræber vi at forme dagtilbuddets pædagogiske praksis på en sådan måde, at barnet oplever at blive inviteret ind i et anerkendende og omsorgsfuldt miljø, fyldt med impulser til udvikling og læring. Det skal kalde på barnets lyst til at udforske bevægelse på alle niveauer, til at afprøve og udvikle sit sprog, og til at lære sig at skabe indre billeder og forestillinger.

Dannelse

Før barnet kan begynde at lære, skal det opleve nærvær og kontakt med de voksne, som det har tillid til. Når barnet starter i Stjerneblomsten, vil det være en fast voksen som står for indkøringen. Vi giver barnet tid til at knytte sig til den/de nære voksne på stuen hvorefter barnet selv kan tage initiativ til at få relationer til de andre voksne i Stjerneblomsten. Barnet har brug for at mærke de voksnes interesse og nærvær. Når barnet har fået en tilknytning til de voksne og kan finde ro inde i sig selv, er det klar til at deltage i et fællesskab og lære nyt. Den tilknytning kan skabes, når pædagogerne er til stede som autentiske, tydelige mennesker, der er parate til at bruge, udtrykke og udvikle sig selv. Fællesskabet er båret af trygge rammer og kærlige voksne.

Social dannelse sker gennem vores samværskultur, hvor alle deltager i og har betydning for fællesskabet. I garderoben og ved måltider lærer børnene at tage hensyn og vente på hinanden. I

daglige sanglege lærer barnet både at være i centrum, og at lade andre være midtpunkt. I børnenes frie leg oplever de at skabe i fællesskab, og at der i fællesskabet er plads til den enkelte. Gennem venskaber og konflikter lærer børnene sig selv og de andre at kende, og at sætte grænser og samarbejde.

Kulturel dannelse sker gennem den måde hverdagslivet formes på og gennem de ting, handlinger og holdninger, som barnet omgives af. fx lægger vi vægt på, at barnets fantasi/forestillingsevne understøttes og arketyperne, som riddere, konger, prinsesser, vandringsmænd, drager ol. Vi lægger vægt på, at børnene er i en smuk æstetisk ramme; fx at bordet, vi spiser ved, er indbydende dækket med blomster og levende lys. Rim og remser, sange, eventyrfortælling og årstidsfester henter kulturelt indhold ind i hverdagen med glæde og fantasi. Desuden lægger vi vægt på, at børnene lærer at holde af og føle respekt for naturen.

Den moralske dannelse sker i den daglige omgang med hinanden. Vi forventer, at alle behandler hinanden og tingene omkring os respektfuldt. Vi viser børnene, at der findes værdier, som det er værd at værne om. Dette understøttes bl.a. af igennem eventyrfortællinger, om dyr og planter, så barnet får en naturlig omsorg og respekt for alle livsformer som sådan.

Social, kulturel og moralsk dannelse handler om at lære respekt for sig selv, andre og sine omgivelser. Det ser vi som grundlæggende for at kunne agere som individ i et demokratisk samfund.

Læringsmiljø

Når barnet føler sig tryk, vil det åbne sig for nye indtryk og have lyst til at lege og lære. Et sundt og stimulerende læringsmiljø er karakteriseret ved, at barnet oplever nærvær, ro og kærlighed samt glæde, begejstring og humor. Så her i Stjerneblomsten sidder vi gerne med et barn på skødet, krammer eller holder i hånd, alt efter behov.

Barnet har brug for en overskuelig hverdag, som det kan orientere sig i. I Stjerneblomsten er hele dagen formet i en fast rytme, som veksler mellem voksenstyrede fælles aktiviteter og fri leg. Ugen forløber i en struktur, som gør dagene genkendelige for børnene. Årstiderne markeres med årstidsbestemte aktiviteter, pynt, farver, sanglege, eventyr og årstidsfester. Meningen med strukturen er at give barnet mulighed for at opleve verden omkring sig som genkendelig og meningsfuld.

Barnet lærer gennem alt hvad det møder. Derfor skaber vi omgivelser og handlinger omkring barnet, som understøtter dets sanselige, kognitive, følelsesmæssige og sociale udvikling:

Barnet stimuleres sanseligt og kognitivt ved at være i omgivelser, der er harmoniske og ved at møde natur materialer af god kvalitet, så som uld, silke, træ, metal, som dufter, smager og føles forskelligt. Derved stimuleres barnets sanser. I fælles aktiviteter som eventyrfortælling og sangleg stimuleres barnets forestillingsevne og indre billeddannelse samt fin og grovmotorik. Aktiviteterne frem til årstidsfester giver barnet sanselige erfaringer med fx til at høste korn,

kværne mel, bage brød eller kerne smør, som på festdagen indtages i fællesskab. De fysiske aktiviteter understøttes af sange, rim og remser, som giver ord og begreber på fx "høst". Sammenhængen mellem fysiske aktiviteter, fortælling og udtryksformer som fx tegning og maling gør, at barnet danner begreber ud fra de sanselige oplevelser og indre billeder.

Barnet stimuleres følelsesmæssigt ved at lege med andre børn og ved samvær med de. Det får mulighed for at udvikle empati og medfølelse, når det oplever, hvordan alle hjælper hinanden, venter på hinanden og accepterer hinandens forskelligheder. Barnets tætte relationer til de voksne udvikles og plejes gennem fælles aktiviteter som det fælles måltid og den daglige fortælling, og gennem mere individuel kontakt fx i garderoben, ved madlavning, på gåture og når det lille barn skal have omsorg og pleje.

Endelig stimuleres barnet socialt gennem fællesskabet med de andre børn såvel i voksenstyrede aktiviteter som i fælles leg.

Leg

Legen er barndommens sprog. Den fantasifulde leg skabes ud fra det der er for hånden, i kombination med oplevelser barnet har haft. I legen lever barnet det, som det møder omkring sig ved at efterligne og afprøve.

Desto enklere barnets legetøj er, jo bedre kan barnet udvikle sin fantasi; dukken skal både kunne være glad og ked af det, klodserne skal både kunne bruges til at bygge et slot og gøre det ud for tilskuere omkring en racerbane. I legen øver barnet sig hele tiden. I legen bearbejder barnet sine oplevelser og erfarer, at det er muligt at bruge sin fantasi til, at skabe et fælles univers sammen med andre børn. De rammer der bliver opsat i legen må alle børn indordne sig under og bidrage til. Her opstår et socialt fællesskab, hvor barnet øver sine spirende sociale kompetencer. I den frie leg kan børnene lege alene eller med hinanden. Det vigtige er, at fantasien udfoldes og roller og begreber prøves af. Det bidrager til at skabe en social fleksibilitet i barnets indre. Den frie leg danner derfor udgangspunkt for barnets individuelle, sociale og demokratiske dannelse.

Vi lægger vægt på, at der er god tid til at lege, og at alle leger på mange måder. I Stjerneblomsten er være plads til hurtigt løb, stille madlavningsleg i sandkassen, koncentreret opbygning af hule, omsorgsfuld pleje af dukken, voldsom kamp mod dragen osv. Vi opfordrer og inspirerer børnene til at lege med forskellige børn og at prøve forskellige roller i legene. Mens børnene leger, er de voksne er optaget af hverdagens gøremål. De laver noget, der skal bruges i dagligdagen, og som børnene kan efterligne i leg eller deltage i som fx madlavning, ordne vasketøj, lave bål eller rengøre legetøj. Samtidig er pædagogerne til stede og kan understøtte, gribe ind eller stimulere, når det er relevant.

Den voksnes praktiske og fælles pædagogiske aktiviteter, fx ture i naturen, oprydning og historiefortælling bidrager til, at børnene får et fælles udgangspunkt, som de kan spejle og forvandle i legen. Det gør det lettere for dem at finde sammen om fælles leg. Eller udvikle det lille barns færdigheder til livet. Da det lille barns efterligningskræfter stadig er stærke.

Læring

I Stjerneblomsten lægger vi vægt på, at skabe plads til at barnet kan være i verden som sig selv. Det lærer barnet først og fremmest gennem leg og ved at blive mødt af tydelige, nære og omsorgsfulde voksne, som det kan spejle sig i gennem hverdagens aktiviteter. Derfor skal den voksne være et forbillede i alt, hvad han eller hun gør fra modtagelsen af forældre og barn om morgenen til oprydning i haven før lukketid.

Barnet vil gennem sin tid i Stjerneblomsten lære at blive selvhjulpne ved fx af- og påklædning, toiletbesøg samt deltagelse i dagens gøremål. Det vil lære sin krop at kende og udvikle sin grov- og finmotorik gennem alle dagens aktiviteter. Hos os skaber omgivelserne rammen for barnets sanselige og kropslige udvikling. Gennem fx løb, leg i sand, at klatre i træer grave huller, dufte og smage mm. understøttes børnenes opmærksomhed og sansemotoriske udvikling. Forudsætningen for at det unge og voksne menneske kan tænke og agere kreativt og innovativt er, at det som barn stimuleres til at udvikle en rig indre billedverden. I en verden, hvor billedmedier fylder meget, møder barnet konstant færdige ydre billeder, som ikke stimulerer dets egen indre billeddannende aktivitet. Vi forsøger, særligt gennem fortælling og eventyr, at vise arketyperiske kvaliteter, som kan inspirere børnene til at bruge deres fantasi og danne deres egne billeder. Ligesom børnene, uanset køn, deltager på lige fod i alle aktiviteter, og alle prøver rollerne som prinsesse, ridder eller heks.

Vi søger at udvikle barnets følelsesliv ved at understøtte det i at lytte, mørke efter og udtrykke sig selv. Barnet udvikler sit sprog gennem samtale og fortælling, fri leg, sange, rim og remser. Op til årstidsfesterne deltager børnene i forberedelserne, hvor de klipper, limer, maler, snitter, bager. Barnet lærer ved at prøve, fejle og prøve igen, indtil det lykkes. Den voksne skal støtte barnet i at komme igennem processen, såvel ved at lære det håndværket som ved at træne tålmodighed, ihærdighed og fordybelse.

Børnefællesskaber

Det er eksistentielt vigtigt, at barnet føler sig som en del af et fællesskab. Fra fødslen sker tilknytningen til forældrene og den nære familie. Når barnet begynder i Stjerneblomsten, skal det føle sig som en del af fællesskabet dér. Basis herfor er, at barnet føler tryghed ved de voksne og at det føler sig set og anerkendt, som den det er.

Børnenes fællesskab udvikles gennem leg, fælles aktiviteter og en oplevelse af at være i og bidrage til fællesskabet. I legen lærer børnene deres egne grænser og behov at kende, de afprøver forskellige roller og lærer af hinanden. Igennem aktiviteter som sangleg, dukketeater og årstidsfester får børnene en fælles fortælling, som bidrager til oplevelsen af at være del af fællesskabet. Igennem disse, samt alle hverdagens gentagende gøremål som måltider, af og påklædning og ture i skoven, hvor børnene som gruppe og individ øver, at vente, at lytte til og lade sig inspirere af hinanden og de voksne.

De voksnes opgave er at sikre, at alle børn er en del af fællesskabet, der arbejdes dynamisk med at skabe en pædagogisk sammenhæng der rummer børnenes forskelligheder. I denne sammenhæng oplever børnene hinandens forskellighed, samt ligeværdighed hinanden imellem. I processen opøves social rummelighed.

En forudsætning for, at barnet kan føle sig som en del af fællesskabet er, at det faktisk er til stede. For børn, som jævnligt er væk eller først kommer, når dagen er i gang, kan det blive vanskeligt at finde ind i børnefællesskabet og hverdagens rytme. De helt små børn under 2 år er ikke der i deres udvikling og kan derfor af andre årsager have brug for en fridag en gang imellem.

De daglige strukturerede fælles aktiviteter i Stjerneblomsten gør det naturligt, at alle deltager i og bidrager til fællesskabet. Det betyder, at det barn, der har svært ved at deltage i fx en maleaktivitet eller fælles gåtur, vil blive hjulpet til at blive en del af fællesskabet.

Forældresamarbejde

I et Stjerneblomsten tilstræber vi, at barnet oplever, at der er sammenhæng mellem familien og fællesskabet her hos os. Barnet skal opleve gensidigt respekt og imødekommenhed Mellem forældrene og de voksne på stuen.

I Stjerneblomsten bidrager forældre til at vedligeholde hus og have på arbejdsdage, ligesom de inviteres med til fælles arrangementer som lanternefest og sommerfest. Her møder forældrene ikke blot medarbejderne, men også hinanden og hinandens børn, så de kommer tættere på de mennesker og oplevelser, der er vigtige i deres barns hverdag. Sådanne arrangementer bidrager til at barnet oplever sammenhæng mellem familie og Stjerneblomsten, og at forældrene føler medansvar for dagtilbuddet.

Forældresamarbejdet sker også i forældrebestyrelsen, på forældremøder og ved individuelle samtaler. Pædagogikken i Stjerneblomsten bygger på stedets pædagogiske grundlag og læreplan, og pædagogerne er åbne for at orientere om pædagogikken og drøfte den pædagogiske praksis.

En tillidsfuld udveksling mellem forældrene og stjerneblomstens voksne er en forudsætning for, at de sammen kan skabe en tryk ramme omkring barnets liv. Dette samarbejde er særligt vigtigt i perioder, hvor barnet af den ene eller anden grund har brug for særlig omsorg.

Udsatte børn

Børn kan være fysisk, følelsesmæssigt og socialt udsatte. Nogle børn har et handicap, andre mangler omsorg og stimulation eller ro og overskuelighed. Mange børn savner tydelige voksne, som tør vise vejen og skabe rammer omkring barnets dagligdag.

En forudsætning for at få øje på det udsatte barn er, at den voksne hver dag ser og forholder sig individuelt til hvert enkelt barn. I Stjerneblomsten bliver børn og forældre hver morgen mødt af en voksen, som tager imod og siger velkommen til en ny dag. I dette møde søger vi at fornemme barnets tilstand, og så bruge den fornemmelse til at støtte barnet i løbet af dagen.

Gennem de daglige aktiviteter kan pædagogerne iagttage, hvornår og hvordan det enkelte barn er udfordret og tilgodes barnets behov ved at tilpasse dagens aktiviteter. Måske har det udsatte barn behov for at sidde ved siden af en voksen ved måltidet eller brug for at blive ledt ind i legen med en voksens hjælp.

Barnets leg afspejler det, som har gjort indtryk og lever i barnets følelsesliv. Derfor kan de voksne ved at iagttage barnets leg se, hvad det er optaget af, og om det er fastlåst i noget, som det skal have hjælp til at forløse. Fx kan det meget urolige barn inviteres med til at stable brænde eller lave bål, mens det utrygge barn kan støttes ved, at den voksne skaber overskuelige rammer med en-til-en kontakt, fx omkring borddækning, hvor barnet i begyndelsen hjælper en voksen og senere kan dække bord med et andet barn.

Det er vigtigt at pleje tilknytningen mellem det udsatte barn og en voksen, som det særligt holder af. Det skaber grundlag for, at barnet senere kan åbne sig mod flere relationer. Ligeledes er samarbejde med forældre særligt vigtigt, når det udsatte barns udvikling skal understøttes. Derfor søger vi at inddrage dem og lytte til deres erfaringer og ideer i forhold til barnets vanskeligheder.

På personalemøder, hvor vi evaluerer vores pædagogiske praksis, inddrager vi både pædagogers og forældres observationer af barnet. Er der tale om mere vedvarende problemer, så vil TCBU (vejles PPR funktion) blive involveret.

Gode overgange

De vigtigste overgange i et barns liv er overgangen fra hjem til vuggestue, fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole. Det er altafgørende for barnet, at overgangene bliver en tryk og god oplevelse, også selvom det kan være svært.

Indkøring

Som forældre må man gerne beregne 2 uger til indkøring i vuggestuen og 1 uge til indkøring i børnehaven. Selve indkøringen foregår i begge tilfælde i den første uge, hvor uge 2 kan bruges til at give barnet korte dage, så overgangen ikke bliver for brat.

Ved opstart får barnet en kontaktperson, som står for indkøringen og følger barnet gennem vuggestue- eller børnehaveforløbet. Den første uges indkøring kan være individuel og aftales med barnets kontaktperson på et møde forud for opstarten.

Dagligdagen

Dagligdagens overgange hjælpes på vej af dagens tydelige og genkendelige rytme. Vi bruger sange til at understøtte overgangene mellem forskellige aktiviteter, fx før og efter måltider, når vi skal ud, og når vi rydder op. Vi siger altid goddag og farvel til jer forældre, så barnet kan opleve sig trygt videregivet mellem de voksne.

Fra vuggestue til børnehave

Når barnet skal fra vuggestue til børnehave holdes en overleveringssamtale mellem forældrene og medarbejdere fra vuggestuen og børnehaven.

Når børnene er 2 – 2½ år begynder de at gå på besøg i børnehavens have. I måneden op til overgangen besøger barnet den stue, det skal gå på, nogle gange.

Fra børnehave til skole

Efter efterårsferien samles alle kommende skolebørn 1 dag om ugen mellem kl. 10 – 13. De laver forskellige aktiviteter sammen, som fx øver motoriske færdigheder eller forståelsen for reglerne i en leg, og hvor de skaber nye relationer på kryds og tværs. Efter påske tager de på større udflugter; til en bondegård, til stranden og på besøg på Rudolf Steiner Skolen i Vejle.

Det er vigtigt at følge det enkelte barn godt på vej uanset skolevalg. Vi har et særligt samarbejde med Rudolf Steiner Skolen i Vejle, som betyder at der altid er en overleveringssamtale mellem forældrene, medarbejdere fra børnehaven, medarbejdere fra skolen samt SFO.

Ved overlevering til andre skoler tilpasser vi os den enkelte skoles overleveringstilbud og imødekommer dette.

“Al opdragelse er selvopdragelse, og vi er som lærere og pædagoger kun omgivelse for barnet, som opdrager sig selv. Vi skal skabe de bedste rammer for barnet, således at det med vores hjælp opdrager sig selv, som det må opdrages ud fra sin egen skæbne”